

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 3.5.2019 г.
COM(2019) 215 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

относно извършените дейности по програмата за подпомагане на извеждането от експлоатация на ядрени съоръжения в България, Литва и Словакия през 2018 и предходни години

1 ВЪВЕДЕНИЕ

През юни 2018 г. Комисията прие доклада за междинната оценка¹ на програмите на Европейския съюз за подпомагане на извеждането от експлоатация на ядрени съоръжения в България, Литва и Словакия. Той съдържа заключението, че тези държави членки са постигнали ефективен и ефикасен напредък по извеждането от експлоатация на своите съответни атомни електрически централи (в България блокове 1—4 на АЕЦ „Козлодуй“; АЕЦ „Игналина“ в Литва; и АЕЦ „Бохунице V1“ в Словакия).

Въз основа на преглед на подробните планове за извеждане от експлоатация Комисията потвърди в доклада за междинната оценка, че по текущата МФР (за периода 2014 — 2020 г.) не е необходимо допълнително финансиране и че програмите следва да продължат след 2020 г.

Същевременно Комисията прие две предложения^{2,3} за продължаване на подкрепата за дейностите по извеждане от експлоатация в България, Литва и Словакия в следващата многогодишна финансова рамка (МФР) за периода 2021 — 2027 г. По-конкретно предложеното съфинансиране след 2021 г. ще даде възможност на България и Словакия да завършат извеждането от експлоатация на съответните реактори и ще помогне на Литва да продължи безопасно и стабилно извеждането от експлоатация на АЕЦ „Игналина“, процес с безпрецедентен мащаб, който е единствен по рода си и при който трябва да се извлече голямо количество радиоактивен графит.

Настоящият доклад представлява допълнение към оценката и съдържа преглед на по-нататъшните постижения, отчетени през 2018 г. Той е изготвен в изпълнение на задълженията за докладване по съответните регламенти на Съвета^{4,5} и въз основа на него ще бъдат приемани годишните работни програми за 2019 г. в рамките на програмите за подпомагане. В контекста на текущата многогодишна финансова рамка (МФР за периода 2014 — 2020 г.) Комисията е

¹ Доклад на Комисията до Европейския парламент и Съвета за оценката и изпълнението на програмите на ЕС за подпомагане на извеждането от експлоатация на ядрени съоръжения в България, Словакия и Литва — COM(2018) 468.

² Предложение за Регламент на Съвета за създаване на програма за подпомагане на извеждането от експлоатация на АЕЦ „Игналина“ в Литва (програма „Игналина“) и за отмяна на Регламент (ЕС) № 1369/2013 на Съвета — COM(2018) 466.

³ Предложение за Регламент на Съвета за създаване на специална финансова програма за извеждане от експлоатация на ядрени съоръжения и управление на радиоактивни отпадъци и за отмяна на Регламент (Евратом) № 1368/2013 на Съвета — COM(2018) 467.

⁴ Регламент (Евратом) № 1368/2013 на Съвета от 13 декември 2013 г. за подкрепата на Съюза за програмите за подпомагане на извеждането от експлоатация на ядрени съоръжения в България и Словакия и за отмяна на регламенти (Евратом) № 549/2007 и (Евратом) № 647/2010 (ОВ L 346, 20.12.2013 г., стр. 1) и поправка (ОВ L 8, 11.1.2014 г., стр. 31).

⁵ Регламент (ЕС) № 1369/2013 на Съвета от 13 декември 2013 г. за подкрепата на Съюза за програмите за подпомагане на извеждането от експлоатация на ядрени съоръжения в Литва и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1990/2006 (ОВ L 346, 20.12.2013 г., стр. 7) и поправка (ОВ L 8, 11.1.2014 г., стр. 30 и ОВ L 121, 24.4.2014 г., стр. 59).

публикувала четири доклада по този въпрос, включително доклада за междинната оценка на тези програми^{1, 6, 7, 8}.

1.1 Програми за подпомагане на извеждането от експлоатация на ядрени съоръжения

При присъединяването си към ЕС България, Словакия и Литва поеха ангажимент да спрат осем ядрени реактора преди края на предвидения им срок на експлоатация:

- АЕЦ „Козлодуй“ в България (блокове 1—4);
- АЕЦ „Бохунице V1“ в Словакия (2 блока); както и
- АЕЦ „Игналина“ в Литва (2 блока).

На свой ред ЕС се ангажира с предоставяне на финансова помощ за безопасното извеждане от експлоатация на тези реактори.

На 13 декември 2013 г. бяха приети два регламента на Съвета^{4, 5} за предоставяне на подкрепа за тези програми за извеждане от експлоатация в контекста на МФР за периода 2014 — 2020 г., като по този начин се продължава помощта, предоставяна през предходните периоди; тяхната обща цел беше да се помогне на съответните държави членки да достигнат безопасно до крайната фаза на извеждането от експлоатация, като същевременно се поддържат най-високи стандарти на безопасност. Важно е да се отбележи, че в настоящите регламенти обхватът на програмите се ограничава единствено до дейности по извеждане от експлоатация, като се изключват подкрепяните в предишни периоди мерки за смекчаване на последиците в сектора на енергетиката.

Програмите са ясно дефинирани по отношение на обхват, бюджет и планиране, с планирани дати за приключване след настоящия период на финансиране. Погребването на отработеното гориво и радиоактивните отпадъци в дълбоки геоложки хранилища не се разглежда в рамките на програмите, а всяка държава членка трябва да разработи този въпрос в своята национална програма за управление на отработено гориво и радиоактивни отпадъци, както се изисква от съответната директива^{9, 10}.

⁶ Доклад на Комисията до Европейския парламент и Съвета относно извършените дейности по програмата за подпомагане на извеждането от експлоатация на ядрени съоръжения в България, Литва и Словакия през 2016 г. и предходни години — COM(2017) 328.

⁷ Доклад на Комисията до Европейския парламент и Съвета относно извършените дейности по програмата за подпомагане на извеждането от експлоатация на ядрени съоръжения в България, Литва и Словакия през 2015 г. и предходни години — COM(2016) 405.

⁸ Доклад на Комисията до Европейския парламент и Съвета относно извършените дейности по програмата за подпомагане на извеждането от експлоатация на ядрени съоръжения в България, Литва и Словакия през периода 2010 — 2014 г. — COM(2015) 78.

⁹ Директива 2011/70/Евратом на Съвета от 19 юли 2011 г. за създаване на рамка на Общността за отговорно и безопасно управление на отработено гориво и радиоактивни отпадъци, ОВ L 199, 2.8.2011 г., стр. 48–56.

¹⁰ Доклад на Комисията до Съвета и Европейския парламент относно напредъка в прилагането на Директива 2011/70/Евратом на Съвета, инвентар на радиоактивните отпадъци и отработеното гориво на територията на Общността и прогнози за бъдещето — COM(2017) 236.

Регламентите задават също така и конкретните цели:

Всичките три програми

- осъществяване на демонтаж в турбинните зали и спомагателните сгради;
- безопасно управление на отпадъците, получени в резултат на извеждането от експлоатация в съответствие с подробни планове за управление на отпадъците.

Програми „Козлодуй“ и „Бохунице“

- демонтиране на големи компоненти и оборудване в реакторните сгради.

Програма „Игналина“

- изваждане на горивото от активната зона на реактора на блок 2 и от басейните за отработено гориво на блокове 1 и 2 към сухото хранилище за отработено гориво;
- безопасна поддръжка на реакторните блокове.

2 УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА

2.1 Метод на изпълнение

Комисията изпълнява бюджета на програмите в съответствие с член 62, параграф 1, буква в) от Финансовия регламент¹¹, като възлага изпълнението му на следните органи:

- по всички програми и от 2001 г. насам — Европейската банка за възстановяване и развитие, която е международна организация, чрез специални фондове с няколко донори, уредени съгласно съответните им правила;
- по програмата „Игналина“ от 2003 г. насам — Централната агенция за управление на проекти, публичноправен орган в Литва;
- по програмата „Бохунице“ от 2016 г. насам — Словашката агенция за иновации и енергетика, публичноправен орган в Словакия.

При междинната оценка беше извършен преглед на структурата на управление, приложима за програмите за подпомагане, и беше изведено заключението, че тя осигурява ефективно и ефикасно изпълнение на програмите. Сред основните фактори за успех са ясно определените функции и отговорности, както и усъвършенстваната рамка за наблюдение. С оглед на по-нататъшното подобряване на ефикасността на изпълнението на програмите, приемането през 2019 г. на актуализирани процедури за изпълнение ще бъде важна стъпка, която ще доведе до актуализиране на прилаганата понастоящем стратегия за контрол, с която се определят нуждите от надзор, целите на надзорните дейности и

¹¹ Регламент (ЕС, Евратом) 2018/1046 на Европейския парламент и на Съвета от 18 юли 2018 г. за финансовите правила, приложими за общия бюджет на Съюза, за изменение на регламенти (ЕС) № 1296/2013, (ЕС) № 1301/2013, (ЕС) № 1303/2013, (ЕС) № 1304/2013, (ЕС) № 1309/2013, (ЕС) № 1316/2013, (ЕС) № 223/2014 и (ЕС) № 283/2014 и на Решение № 541/2014/ЕС и за отмяна на Регламент (ЕС, Евратом) № 966/2012 (ОВ L 193, 30.7.2018 г., стр. 1).

съответните инструменти, методи и процедури на работа, които са необходими за постигане на целите по отношение на надзора и ефективното смекчаване на последиците при установяване на отклонения/рискове.

Надзорът на органите, на които Комисията е възложила задачите по изпълнението на бюджета на програмите, се осъществява съгласно правилата, установени в съответните споразумения за делегиране. Той изисква редовни оценки на това дали органите изпълняват изискванията за непряко управление, както е предвидено в член 154 от Финансовия регламент. Надзорът се допълва от проверки въз основа на информацията за риска, които са включени в редовния процес на наблюдение или са възложени на независим орган.

2.2 Годишно програмиране и наблюдение

В съответствие с приложимите процедури¹² всяка засегната държава членка назначи програмен координатор, който отговаря за програмирането, координацията и наблюдението на програмата за извеждане от експлоатация на национално равнище. Програмните координатори представиха годишните работни програми и Комисията ги прие заедно с решенията за финансиране, в съответствие с процедурата по разглеждане, определена в член 5 от Регламент (ЕС) № 182/2011 за контрол от страна на държавите членки върху упражняването на изпълнителните правомощия от страна на Комисията¹³. С тези работни програми се определят планираните дейности за следващите две календарни години, които ще се финансират от бюджета на Съюза и от национални или други източници.

За всяка държава членка са създадени комитети по наблюдение и докладване, председателствани съвместно от представител на Комисията и от съответния програмен координатор. Органите, на които са възложени задачи по изпълнението на бюджета, наблюдават ежедневно изпълнението на проекта. Освен това Комисията внимателно следи изпълнението на програмите чрез проверки по документи и на място на всеки шест месеца. За да се подпомогне допълнително този процес, беше въведена система за управление на придобитата стойност с цел обективно оценяване на изпълнението на проектите и напредъка по програмите.

2.3 Одити и оценки

Както беше посочено, Комисията завърши междинната оценка на програмите¹, която включва обществена консултация и оценка на резултатите и въздействието на програмите, на ефективното използване на средствата и на европейската добавена стойност. Съгласно изискванията при оценката бяха разгледани възможностите за изменение на подробните процедури за

¹² Решение за изпълнение на Комисията от 7 август 2014 г. относно правилата за прилагане на програмите за подпомагане на извеждането от експлоатация на ядрени съоръжения в България, Литва и Словакия за периода 2014 — 2020 г. — С(2014) 5449.

¹³ Регламент (ЕС) № 182/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 16 февруари 2011 г. за установяване на общите правила и принципи относно реда и условията за контрол от страна на държавите членки върху упражняването на изпълнителните правомощия от страна на Комисията.

изпълнение¹² и в резултат на това Комисията установи необходимост от актуализирането им, за да се приложат извлечените поуки¹⁴.

Комисията също така започна проучване на ефективността, ефикасността и добавената стойност за ЕС на проектите в областта на енергетиката, финансирани по програмите през периода 2007 — 2013 г. Резултатите от проучването се очакват през 2019 г.

Освен това Комисията извърши тематична проверка на процедурите за възлагане на обществени поръчки под отговорността на органите, на които са възложени задачи по изпълнението на бюджета на програмите. Бяха проверени 20 досиета за обществени поръчки и беше изведено заключението, че тези органи са предоставили пълна подкрепа на бенефициерите за постигане на икономии, ефикасност, прозрачност и отчетност във всички процедури, както и за спазване на основните принципи на добрата практика в областта на обществените поръчки.

3 ИЗПЪЛНЕНИЕ НА БЮДЖЕТА И СЪФИНАНСИРАНЕ

В началото на текущата МФР трите държави членки приеха подробни планове за извеждане от експлоатация в изпълнение на предварителните условия^{4, 5}. В тези планове са представени цялостните прогнозни разходи, както и обхватът и графикът на програмите. Програмите следва да бъдат завършени през 2025 г. в Словакия, 2030 г. в България и 2038 г. в Литва. Продължителността на програмите зависи от редица фактори и гранични условия, като например техническа сложност, размер на обектите и равнище на подготвеност при управлението на отпадъците в началото на съответната програма. Комисията оцени тези планове и заключи, че те са пълни, адекватни и всеобхватни и че цялостните прогнозни разходи са в общи линии целесъобразни — както се потвърждава от резултатите от независимата проверка¹⁵. Заделените към момента средства осигуряват ефективното и ефикасно постигане на целите на програмите, заложи в контекста на МФР за периода 2014 — 2020 г.

Както беше посочено в междинната оценка, цялостните разходи на програмите (прогнозни разходи при приключване) остават стабилни от 2014 г. насам в Литва и Словакия, докато в България те са преразгледани и увеличени (+23 %) въз основа на надлежна периодична повторна оценка на плана за извеждане от експлоатация. Съответно България е увеличила националните вноски.

¹⁴ Решение за изпълнение на Комисията от 26 април 2019 г. относно подробните процедури за изпълнение на програмите за подпомагане на извеждането от експлоатация на ядрени съоръжения в България, Литва и Словакия — С(2019) 3073 за отмяна на Решение за изпълнение С(2014)5449.

¹⁵ „Програма за подпомагане на извеждането от експлоатация на ядрени съоръжения (ППИЕЯС) — оценка на устойчивостта на финансовите планове предвид икономическото, финансовото и бюджетното състояние на всяка отделна държава членка и на целесъобразността и осъществимостта на подробните планове за извеждане от експлоатация“ (Nuclear Decommissioning Assistance Programme (NDAP) — Assessment of the robustness of the financing plans considering the economic-financial-budgetary situation in each concerned Member State and of the relevance and feasibility of the detailed decommissioning plans), Deloitte, NucAdvisor, VVA Europe. Проучване, изготвено за ГД „Енергетика“ на Европейската комисия, 2016 г.

Въз основа на подробните планове за извеждане от експлоатация Комисията определи нуждите за следващата МФР (за периода 2021 — 2027 г.) и предложи да се предостави допълнителна подкрепа от ЕС³, с цел да се завърши извеждането от експлоатация (в България и Словакия) и да се ускори извеждането от експлоатация (в Литва), като се покрийт нуждите за следващия период на финансиране и се осигури допълнително обезпечение за общите нужди на програмите.

От 2014 г. насам Комисията е приела пет годишни работни програми и свързаните с тях решения за финансиране, и е отпуснала определените бюджетни средства чрез споразумения за делегиране с Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР) (205,1 милиона евро за програма „Козлодуй“, 9,0 милиона евро за програма „Игналина“ и 30,3 милиона евро за програма „Бохунице“), Централната агенция за управление на проекти (ЦАУП) в Литва (306,6 милион евро) и Словашката агенция за иновации и енергетика (САИЕ) (127,5 милиона евро). Плащанията на Комисията са били съобразени с прогнозираните по договорите нужди и напредъка по изпълнението на съответния проект.

Понастоящем в правното основание за финансовото подпомагане от ЕС не е посочено конкретно равнище на националните вноски. През 2017 г. литовското правителство заяви своята политическа ангажираност за поддържане на минимално равнище на националните вноски от 14 % за цялото времетраене на програмата. При текущата финансова рамка равнищата на националните вноски се увеличиха до сумите, отразени в таблици 1 и 2; в тях са посочени извършените плащания и учредените фондове, натрупани от началото на програмата за подпомагане на извеждането от експлоатация на ядрени съоръжения. В своите предложения за регламенти на Съвета за продължаване на подкрепата за дейностите по извеждане от експлоатация в България, Литва и Словакия в следващата МФР за периода 2021—2027 г. Комисията въведе минимални очаквани равнища на националните вноски.

Таблица 1 — Извършени плащания (до крайни бенефициери) към 30.6.2018 г. (млн. евро)

	Държава членка	ЕС*
„Козлодуй“	275 (41 %)	394 (59 %)
„Бохунице“	192 (42 %)	263 (58 %)
„Игналина“	162 (14 %)	961 (86 %)

* Включва вноски от други донори.

Източник: Мониторингови доклади, ЕБВР, ЦАУП

Таблица 2 — Учредени фондове (извършени плащания плюс заделени средства) към 30.6.2018 г. (млн. евро)

	Държава членка	ЕС*
„Козлодуй“	458	800
„Бохунице“	476	671
„Игналина“	478	1568

* Включва вноски от други донори.

Източник: Мониторингови доклади, Годишни работни програми, ЕБВР, ЦАУП

4 НАПРЕДЪК И ИЗПЪЛНЕНИЕ

Комисията измерва напредъка и изпълнението на тези програми спрямо целите, заложи в съответните регламенти на Съвета^{4,5}. Освен това до 2018 г. те се наблюдават чрез подробно определената цел и графиците, предвидени в процедурите за изпълнение¹², и системата за управление на постигнатата стойност¹⁶.

Към днешна дата напредъкът по отношение на целите е като цяло задоволителен, въпреки че от 2014 г. насам се натрупват все повече забавяния в цялостното изпълнение, както става явно при сравнение на постигнатата стойност с базовия сценарий (вж. фигури 2, 4 и 6). Към този момент критичният път на програмите обаче не е засегнат и във всичките три държави членки се запазват датите на приключване. След междинната оценка беше преразгледан графикът на дейностите, за да се калибрира отново проследяването на напредъка и изпълнението чрез системата за управление на придобитата стойност (вж. фигури 2, 4 и 6).

4.1 България — програма „Козлодуй“

Блокове 1—4 на АЕЦ „Козлодуй“ са реактори тип ВВЕР¹⁷ 440/230: блокове 1 и 2 бяха спрени окончателно през 2002 г., а блокове 3 и 4 — през 2006 г.

Считано от 2013 г., извеждането от експлоатация е под контрола на българското държавно предприятие „Радиоактивни отпадъци“ (ДП „РАО“), специализиран орган за извеждането от експлоатация, чиято мисия е безопасното управление на радиоактивните отпадъци на територията на Република България. Под надзора на Министерството на енергетиката ДП „РАО“ е лицензополучателят/операторът, който отговаря за извеждането от експлоатация на блокове 1—4 на АЕЦ „Козлодуй“ и за националното хранилище за погребване (НХП).

По програмата „Козлодуй“ беше отчетен значителен напредък при демонтажа на оборудването в турбинната зала и в контролираната зона. През 2018 г. започнаха да функционират важни инфраструктури за управление на отпадъците — които са от определящо значение за продължаване на процеса на извеждане от експлоатация: цех за раздробяване и деконтаминиране на демонтираното оборудване (от март 2018 г.) и съоръжение за високоефективно намаляване на обема на радиоактивните отпадъци (съоръжение за плазмено топене), което беше въведено в експлоатация за първи път през ноември 2018 г. (вж. фигура 1). Успоредно с това в процес на изпълнение са строителните работи за националното хранилище за погребване, т.е. приповърхностно хранилище за ниско- и средноактивни радиоактивни отпадъци, което ще приема големи количества от изведените от експлоатация материали.

¹⁶ ISO 21508:2018 Управление на постигнатата стойност (EVM) при управление на проекти и програми.

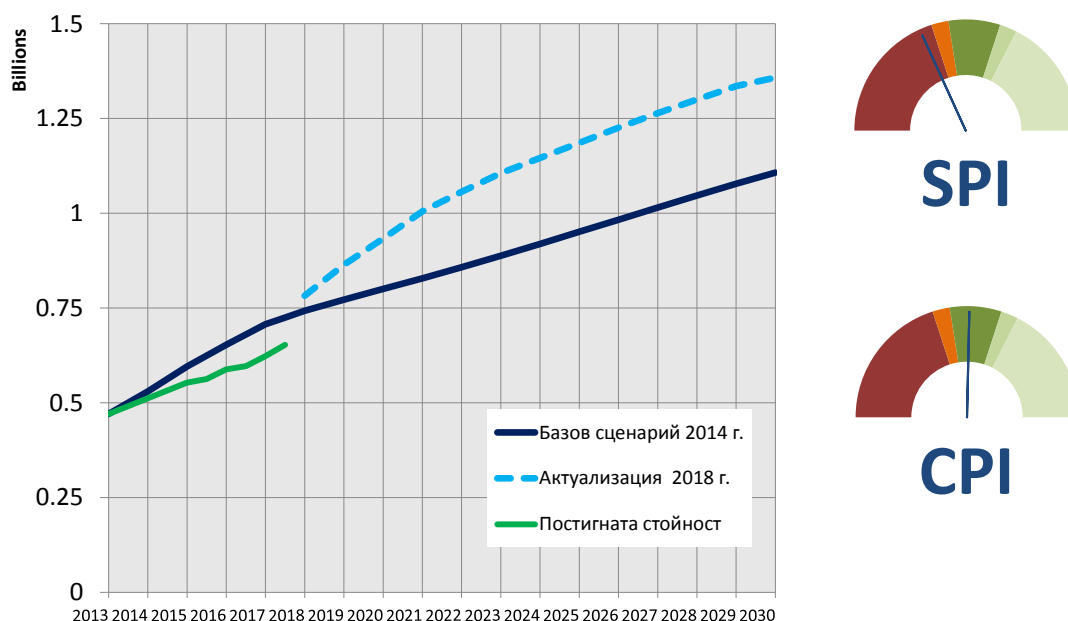
¹⁷ ВВЕР (на руски: водо-водяной энергетический реактор — водо-воден енергиен реактор) е серия реактори с вода под налягане.

Фигура 1 — Съоръжение за плазмено топене

В доклада за междинната оценка беше посочено, че въз основа на периодичната повторна оценка на плана за извеждане от експлоатация българските органи са стигнали до заключението, че е необходимо цялостните разходи на програмата „Козлодуй“ (прогнозни разходи при приключване) да бъдат преразгледани и увеличени (+23 %) и съответно България е увеличила националните си вноски. Беше потвърдена датата на приключване на програмата (2030 г.).

**Постигната стойност спрямо базовия сценарий
- Козлодуй**

Фигура 2 Напредък и изпълнение на програмата, измерени чрез постигнатата стойност

Постигнатата стойност спрямо базовия сценарий показва степента на извършената работа спрямо плана. Това е отразено и в индекса на изпълнение на графика (SPI). Индексът на икономическите резултати (CPI) показва, че разходите за извършената работа са били съгласно планираното. Прекъснатата линия представлява базовия сценарий, актуализиран след междинната оценка, и тя ще бъде използвана за бъдещо проследяване и наблюдение.

Отбелязаните стойности включват непредвидени разходи. Цялостните прогнозни разходи (включително непредвидените разходи) са 1 358 милиона евро през 2018 г., а през 2014 г. те са били 1 107 милиона евро.

4.2 Словакия — програма „Бохунице“

АЕЦ „Бохунице V1“ се състои от два реактора тип ВВЕР 440/230: Блокове 1 и 2 бяха спрени окончателно съответно през 2006 г. и 2008 г.

Словашкото предприятие *Jadrová a vyrad'ovacia spoločnosť*¹⁸ (JAVYS) е специализираният орган за извеждането от експлоатация, чиято мисия е безопасното извеждане от експлоатация на ядрени съоръжения, управлението на отработено гориво и управлението на радиоактивните отпадъци на територията на Словашката република. То функционира под контрола на Министерството на икономиката. JAVYS е лицензополучателят/операторът, отговарящ за извеждането от експлоатация на АЕЦ „Бохунице V1“, управлението на радиоактивните отпадъци и съоръженията за погребване на отпадъци.

През 2018 г. беше отчетен значителен напредък по програмата „Бохунице“. Дейностите по деконтаминиране и демонтиране в турбинните зали и спомагателните зали приключиха през 2018 г. с разрушаването на четирите охладителни кули на АЕЦ „Бохунице V1“ (вж. фигура 3). Съответно първата специфична цел, определена в член 2, параграф 2, буква б), точка i) от съответния регламент⁴, беше ефективно и ефикасно постигната. Освен това в реакторната сграда също бяха извършени важни дейности по деконтаминиране и демонтиране: през 2018 г. приключи деконтаминирането на басейните за отработено гориво и други резервоари в контролираната зона и започна демонтирането на големи компоненти на системите на топлоносителя на реакторите.

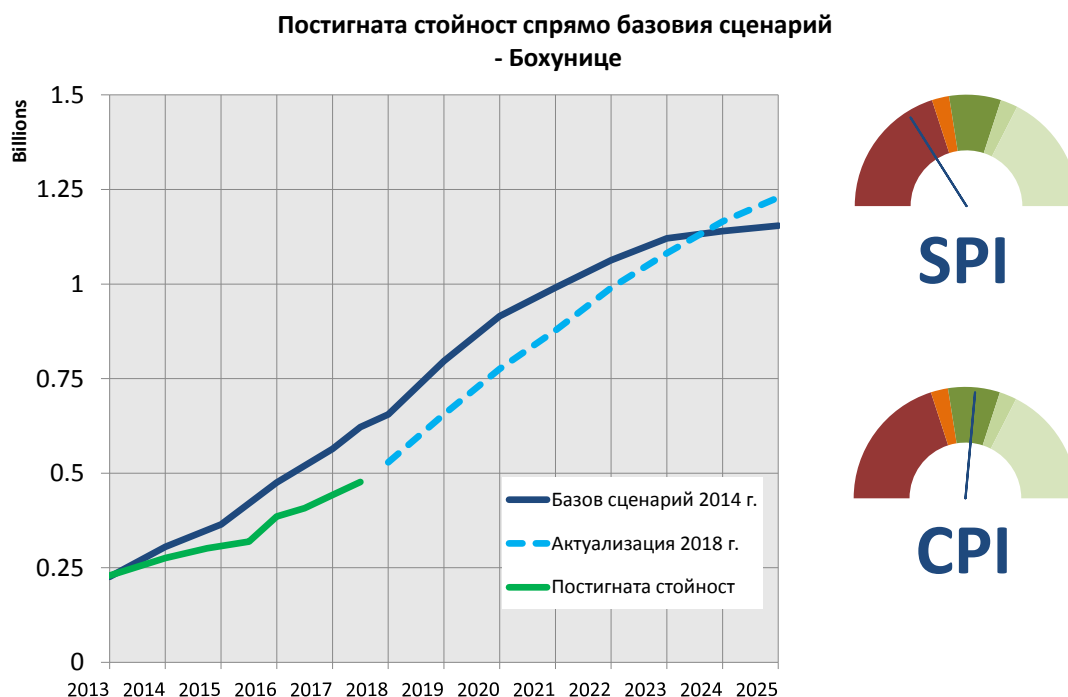
Фигура 3 — Разрушаване на охладителните кули

Инфраструктурата за управление на отпадъците е подходяща за текущите дейности по демонтиране и деконтаминиране, а за бъдещите нужди се

¹⁸ „Дружество за ядрени съоръжения и извеждане от експлоатация“

изграждат допълнителни съоръжения. Процедурата за погребване на нискоактивните отпадъци (>90 % от обема на всички радиоактивни отпадъци) е в процес на промяна за увеличаване на капацитета в съществуващото хранилище в Моховце; планирано е тя да бъде завършена в началото на 2019 г. Също така приключи изграждането на новото хранилище за временно съхранение на средноактивни отпадъци, които не могат да бъдат погребани в Моховце.

Завършени са над 56 проекта от общо 73. Програмата „Бохунице“ е в най-напреднал стадий на изпълнение и вероятно ще представлява първият случай на пълно извеждане от експлоатация на реактори от тип ВВЕР.

Фигура 4 Напредък и изпълнение на програмата, измерени чрез постигнатата стойност
Отбелязаните стойности не включват непредвидени разходи. Цялостните прогнозни разходи (включително непредвидените разходи) са 1 238 милиона евро през 2018 г., а през 2014 г. те са били 1 246 милиона евро.

Въз основа на преразгледания план за извеждане от експлоатация, в доклада за междинната оценка беше изведено заключението, че е налице лек спад на цялостните разходи на програмата за извеждане от експлоатация (прогнозни разходи при приключване), като се запазва датата на приключване, определена за края на 2025 г. Тази прогнозна оценка е подкрепена с актуален план за овладяване на рискове и непредвидени ситуации, което осигурява висока степен на доверие в прогнозните разходи.

4.3 Литва — програма „Игналина“

АЕЦ „Игналина“ се състои от два реактора РБМК¹⁹ 1500: блокове 1 и 2 бяха спрени съответно през 2004 г. и 2009 г.

¹⁹ РБМК (на руски: Реактор Большой Мощности Канальный, или канален реактор с висока мощност) е клас ядрени реактори с графитен забавител, към който спадат блоковете на АЕЦ „Чернобил“.

Литовското *държавно предприятие АЕЦ „Игналина“* (АЕЦИ) е лицензополучателят/операторът, който отговаря за извежданите от експлоатация съоръжения и за съоръженията за погребване на отпадъци. То функционира под контрола на Министерството на енергетиката. През последната година АЕЦИ допълнително се реструктурира с оглед на ефективната организация на извеждането от експлоатация и за по-сигурно управление на проектите.

Програмата „Игналина“ представлява уникално предизвикателство, като се има предвид, че реакторът е от същия тип като реактора на АЕЦ „Чернобил“ и се характеризира с голяма графитна активна зона. Цялостните разходи на програмата (прогнозни разходи при приключване) са стабилни от 2014 г. насам и се запазва също така датата на приключване, която е определена за края на 2038 г. През септември 2016 г. започна извеждането на касетите с отработено гориво от сградите на двата реактора (блокове 1 и 2). Горивото от втория реактор беше напълно извадено през февруари 2018 г., т.е. 9 месеца по-рано от планираното. Горивото и от двата реактора е извадено, като операциите по прехвърляне на горивото от басейните в междинното хранилище за отработено гориво продължават да се осъществяват със стабилен темп. Към 31 декември 2018 г. повече от 50 % от касетите с отработено гориво са били безопасно натоварени в контейнери и прехвърлени в хранилището. Съгласно графика всички касети с отработено гориво ще бъдат извадени през юли 2022 г. (вж. фигура 5).

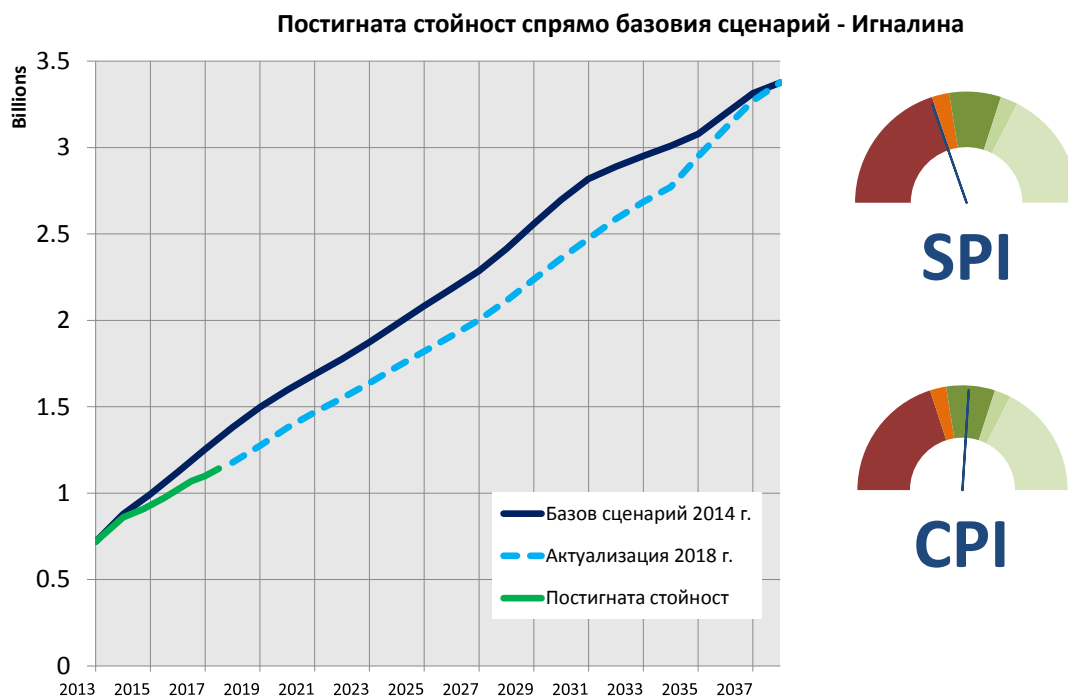

Фигура 5 — Съхранение на контейнерите с касети

Освен това започнаха дейностите по изграждане на съоръжението за погребване на краткоживеещи много нискоактивни отпадъци и през 2019 г. предстои да бъде публикувана поканата за участие в търг за изграждането на приповърхностно хранилище.

Като подготовка за дейностите по демонтиране и деконтаминиране на активната зона на реакторите, които ще започнат през следващата МФР, операторът разработва проучване за определяне на вариантите, оценка на въздействието върху околната среда и проект за временно съхранение на облъчени графитни отпадъци. Проведените през 2018 г. поредица от семинари дадоха възможност

за предоставяне на подробна информация на повече от 40 потенциални международни изпълнители.

Фигура 6 *Напредък и изпълнение на програмата, измерени чрез придобитата стойност*
Отбелязаните стойности включват непредвидени разходи. Цялостните прогнозни разходи
(включително непредвидените разходи) са 3377 милиона евро през 2018 г., както и през
2014 г.

В доклада за междинната оценка е потвърдено, че програмата „Игналина“ не се нуждае от допълнително финансиране през периода 2014 — 2020 г., но са посочени нуждите за периода до 2038 г. във връзка с демонтирането на реакторите, и по-специално графитните активни зони. Това е следващата голяма стъпка към повишаване на ядрената безопасност на обекта на АЕЦ „Игналина“.

4.4 Проекти в сектора на енергетиката

По настоящата МФР програмата за подпомагане не предвижда нова финансова помощ за мерки за смекчаване на отрицателните последици в сектора на енергетиката; до края на 2013 г. обаче по програмите за подпомагане бяха отделени средства за проекти в сектора на енергетиката в съответствие със съответните договори за присъединяване и с националните енергийни политики.

Като цяло досега са завършени четиридесет проекта на стойност 75 % от отделените средства. На този етап Комисията намери за целесъобразно да започне последващо проучване относно резултатите и въздействието, ефикасността, ефективността и добавената стойност за ЕС на тези проекти. Заключениета ще бъдат публикувани през 2019 г.

5 ЗАКЛЮЧЕНИЯ

В съответствие с очакванията, заложи в текущата МФР, през 2018 г. България, Литва и Словакия продължават да бележат ефективен и ефикасен

напредък по извеждането от експлоатация на своите реактори. Системата на управление доказва във все по-голяма степен, че се справя с предизвикателства и временни неуспехи, дължащи се на сложността на програмите.

Изготвянето и одобряването на съответните планове за извеждане от експлоатация през 2014 г. представляваха важен етап, определящ границите на програмите за подпомагане, като в крайна сметка бяха установени финансовите нужди до окончателното извеждане от експлоатация. На междинния етап тези нужди бяха потвърдени за програмите „Бохунице“ и „Игналина“; за програмата „Козлодуй“, в резултат на надлежното преразглеждане на плана за извеждане от експлоатация, бяха увеличени прогнозните разходи за периода след 2020 г. Увеличението на прогнозните разходи не доведе до увеличение със същия размер на финансовия пакет на програмата, тъй като България се ангажира да поеме до голяма степен увеличението.

В доклада за междинната оценка беше съответно потвърдено, че по текущата МФР (за периода 2014 — 2020 г.) не е необходимо допълнително финансиране за постигане на целите, заложи в съответните регламенти на Съвета, и че програмите следва да продължат след 2020 г.

Понастоящем равнищата на националните вноски не са посочени в правното основание, което създава остатъчна несигурност. Очаква се, че определянето на подходящо равнище на националните вноски спрямо тези от ЕС и на ясна и формализирана рамка за „съфинансиране“ ще способства за засилване на националната ангажираност и на стремежа към икономии от страна на бенефициерите.

Отчетеният до този момент напредък гарантира, че в резултат на финансирането от ЕС по текущата МФР ще бъде постигнато значително подобряване на равнищата на безопасност на обектите. Обменът на знания между тримата бенефициери оказва положително въздействие върху програмите и допринесе за постигнатите наскоро успехи. Въз основа на това Комисията насърчи предприемането на действия за постигане на действителни полезни взаимодействия: например деконтаминирането на първите контури на блоковете на АЕЦ „Козлодуй“ ще се извърши, като се използва оборудването, придобито по програмата „Бохунице“, и като се приложат експертните познания на JAVYS (вж. точка 4.2).

През следващия период основните очаквани стъпки в тази област са следните:

- в България: стабилен напредък по изграждането на национално хранилище за погребване, управление на наследените ядрени отпадъци и начало на мащабни дейности по демонтиране и деконтаминиране в сградата на реактора;
- в Словакия: окончателно демонтиране на активните зони на реакторите;
- в Литва: стабилен напредък по извеждането на горивото и подготовка за демонтирането на облъчената графитна активна зона, което е единствен по рода си проект от безпрецедентен мащаб.